

DOMINIC SANDBROOK

**AZ ELSŐ
VILÁGHÁBORÚ**

Illusztrálta *Edward Bettison*

Open Books

ELŐSZÓ

Gondolin bukása

Egy hűvös, ködös reggelen, miközben szemerkélt az eső, egy fiatalember Gondolin elveszett városáról álmodozott a lövészárookban.

Körülötte mindenütt halál és pusztulás volt. Az árok alját vastag fekete sár borította, olyan tapadós és nyálkás, hogy alig lehetett kikecmeregni belőle. Hirtelen két hatalmas, jóllakott patkány surrant el mellette, de a gondolataiba merült ifjú szinte észre sem vette őket.

Néhány méterrel arrébb a többiek teát főztek. Mindannyian ugyanazt a barna-zöld egyenruhát viselték, és olyan mocskosak voltak, mintha a föld alól jöttek volna elő – törpék valami föld alatti birodalomból. Az arcuk piszkos volt, a tekintetük üres. A fronton töltött hónapok során olyan dolgokat láttak, amiket korábban elképzelni sem tudtak volna.

A fiatalember felpillantott. Az ágyúdörgés ismét felhangzott: *végzet, végzet, végzet*, újra meg újra meg újra.

A lövészárok pereme fölött, tudta jól, a teljes borzalom jelenete tárult elébe. Derékba tört fák és szétzúzott emberi testek... haldokló füvek és rothadó nádasok...

hamutól fuldokló tócsák... halott tárgyak, halott arcok a vízben...

Mégis, egy rövid, becses pillanatra olyan volt, mintha átlépett volna egy ajtón, messze maga mögött hagyva a sarat és a nyomorúságot.

Egy varázslatos szigetet látott csillogni a nyugati tengerben. Királyokat és varázslókat, manókat és koboldokat látott, három ékszert, melyek az istenek fényétől izzanak; egy sárkányt, amint csillogó kincsei köré tekeredik; egy hatalmas hegyi királyságot, sziklából faragva; s egy csapat kalandort, akik az erdőben kúsznak...

Aztán a fegyverek ismét megszólaltak, és a föld megremegett. Az álom félbeszakadt, és ő újra a lövészárokból találta magát.

A fiatalembert Ronaldnak hívták, és árva volt. Az apját három-, az anyját tizenkét éves korában veszítette el.

1892-ben született, és Anglia szívében, Birminghamben nőtt fel: a gyárak és a mozik, a villamosok és a telefonok forgalmas, nyüzsgő városában.

Ronald azonban nem rajongott a gépekért és a találmányokért. Mindig is álmodozó volt, szeretett egyedül kószálni és kalandokat kitalálni.

Imádkozta a régmúlt történeteit istenekről és királyokról, hősookról és szörnyekről. Leginkább az ősi Észak mítoszait és mondáit szerette: Odint és Thort, a trollokat és a sárkányokat.

Az iskolában három közeli barátjával titkos társaságot alapított: a *Tea Club and Barrovian Societyt*, vagyis a TCBS-t. Az iskolai könyvtárban találkoztak, titkos lakomáikra rágcsálnivalót csempésztak be, délutánonként pedig vicceket és történeteket találtak ki.

Az iskola befejezése után nekivágtak a felnőtt élet nagy kalandjának. Hamarosan olyan meséket fogunk írni, amelyek elkápráztatják a világot – mondogatták.

Aztán jött a háború.

Ronald először habozott, hogy belépjen-e a hadseregbe. Mindig is írónak, a szavak emberének tartotta magát, nem katonának.

De barátaihoz hasonlóan őt is úgy nevelték, hogy higgyen a becsületben, a hazaszeretetben, a bátorságban és a kötelességben. Az iskolában a régi idők lovagjairól olvastak, a sportpályán pedig arra tanították őket, hogy mindig a csapat az első.

Ezért aztán, miután elvette gyermekkori szerelmét, Ronald belépett a hadseregbe. Immár a lancashire-i lövészezred alhadnagya volt, aki esküt tett rá, hogy a királyáért és a hazájáért harcol.

Amikor a kiképzése befejeződött, több száz, hasonlóan izgatott fiatalemberrel együtt hajóra szállva

Franciaország felé indult. Az emberiség történetének legvéresebb csataterére, a nyugati front nagy mészárszékére tartottak.

1916 nyarán a Somme folyó partjainál Ronald térdig gázolt a sárban és a vízben. Egyetlen korábbi olvasmánya – lett légyen az tündérmese, kalandos történet, görög mítosz vagy viking saga – sem készítette fel ilyesmire. Ez a háború más volt, mint a többi: gránáttűz és repeszek, géppuskák és lángszórók rémálma.

A szögesdrót akadályokon holttetek lógtak, s a lángholó égből robbanólövedékek záporoztak. Lovak vágattak a letarolt fák között, a föld pedig folyamatosan remegett az ágyúk dühe alatt.

A somme-i csata első napján Ronald egyik legkedvesebb iskolai barátját megölte egy német gránát, egy másikkal pedig repesz végzett az ősz folyamán. Ily módon a TCBS-nek már csak két tagja maradt – titkos társaságuk alig néhány hónap alatt megsemmisült.

Így hát a lövészárkok megpróbáltatásainak közepette Ronald a képzelet világába menekült. Összegyűjtötte azokat a mítoszokat, amelyeket kislányként szeretett, és egybegyúrta azokkal a borzalmakkal, amelyeket nap mint nap látott a Somme-nál – aztán a gondolini tündék tragikus történetévé formálta őket, akiket a Sötét Nagyúr seregei ostromolnak hegyi városukban.

De az ő történetében a gonosz erői nem csupán kardokkal és lándzsákkal voltak felfegyverkezve: kovácsaiknak és varázslóiknak köszönhetően bronzból

és vasból készült, a nyugati front sarában kúszó tankokhoz hasonlatos tűzokádó sárkányokat is segítségül hívhattak.

*„Némelyek vasból voltak oly ravaszul megépítve, hogy folytak, mint a lassú fémfolyó, vagy feltekeredtek minden előttük lévő akadályra, és a belsejükben a legvadabb orkok bújtak meg görbe karddal vagy lándzsával kezükben.”**

A fiatalember a lövészárokból kuporogva ötleteket firkált, miközben záporoztak rá a gránátok.

Ma a világ bármelyik könyvesboltjában megtalálhatjuk John Ronald Reuel Tolkien könyveit.

A *Gondolin bukásával* elkezdett dolgozni egy saját univerzumon, Középfölde világán, amelyet a lövészárkok tüzeiben kovácsolt. Ma az olyan könyveket, mint *A hobbit* és *A Gyűrűk Ura*, a kalandról és a bajtársiasságról szóló remekműveit, az egész világon ismerik és szeretik az olvasók.

* *Gondolin bukása*. Fordította Gálvölgyi Judit. Magvető Kiadó, Budapest, 2019.